

Emil Votoček (5. október 1872, Hostinné – 11. október 1950, Praha) bol jeden z najvýznamnejších českých chemikov. Narodil sa v rodine veľkoobchodníka s papierom. Študoval na Českom vysokom učení technickom v Prahe a neskôr na farbiarskej škole v alsaskom Mulhausene. Tu objavil skúmadlo, ktoré sa využíva aj v súčasnosti v analytickej chémii a nesie meno **Votočkovu skúmadlo**. Po odchode z Mulhausenu pokračoval vo vzdelávaní v Göttingene, kde u profesora Bernharda Tollensa (1841 – 1918) študoval chémiu cukrov a získal titul PhD. Cukrom potom zasvätil celý vedecký život. Mal povest' prchkého, dráždivého človeka. Jeho laboratórium malo prezývku „Diabolský ostrov“, čo charakterizovalo atmosféru v ňom. S manželkou **Libušou**, dcérou rakúsko-uhorského ministra, mal dvoch synov a dcéru.

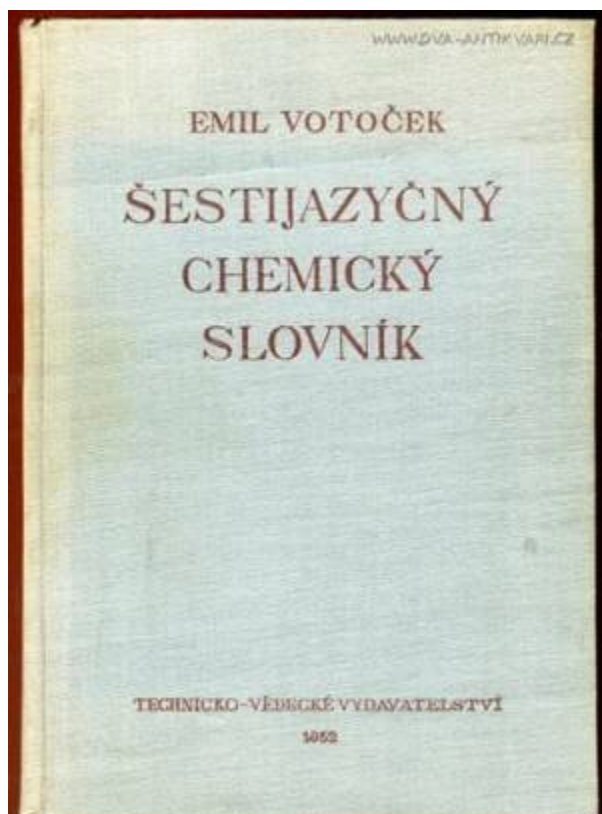

Prof. Ing. Emil Votoček

Po návrate zo štúdií sa v roku 1895 stal asistentom na pražskom ČVUT, v roku 1905 docentom a od roku 1907 do roku 1939 (kedy nacisti uzavreli české vysoké školy) bol profesorom experimentálnej anorganickej a organickej chémie.

V oblasti chémie by sa dali aktivity **prof. Ing. Dr.h.c. Emila Votočka** rozdeliť do štyroch skupín. Prvou je vedecká činnosť v organickej chémii, kde sa venoval najmä monosacharidom a sám objavil niekoľko nových cukrov. V analytickej chémii vypracoval novú metódu stanovenia halogénov a zaslúžil sa aj o rozvoj chemickej prístrojovej techniky. Publikoval **viac ako 300 vedeckých prác**.

Druhou oblasťou vedeckej aktivity je jazykovedná činnosť. Prof. Votoček bol jazykovo vynikajúco vybavený vedecký pracovník (plynne hovoril siedmimi jazykmi), čo využil napríklad pri stanovení medzinárodne prijatého názvoslovia metylpentóz. Bol jedným z autorov českého chemického názvoslovia (aj dnešní študenti sa s radosťou učia prípony -ný, -natý, -itý atď.). Ním a prof. **Alexandrom Sommerom-Batěkom** (1874 – 1944) vypracované názvoslovie sa považuje doteraz za najdokonalejšie a najdômyselnejšie chemické názvoslovie v národnom jazyku vôbec. Vypracoval novú klasifikáciu organických zlúčenín, ktorú od neho prevzal aj nositeľ Nobelovej ceny, zúrišský profesor Paul Karrer. Do oblasti jazykovedy treba zaradiť aj jeho **česko-nemecko-anglicko-taliansko-latinsko-francúzsky „Šestijazyčný chemický slovník“**.

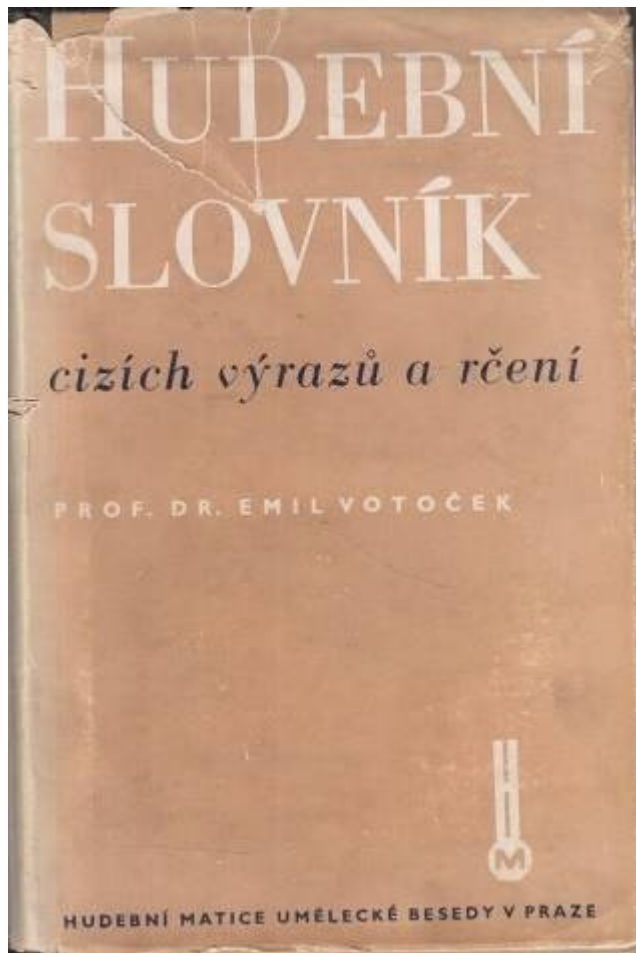
Titulná strana Votočkovho diela Šestijazyčný chemický slovník

Tretou významnou oblasťou vedeckej činnosti prof. Votočka je organizátorská práca na domácej aj medzinárodnej úrovni. Spolu s neskorším nositeľom Nobelovej ceny, prof. **Jaroslavom Heyrovským** (1890 – 1960), založil medzinárodný vedecký časopis *Collection of Czechoslovak Chemical Communications*, v ktorom sa publikovali najprv práce českých a slovenských chemikov a ktorý v súčasnosti patrí do skupiny „karentovaných“, t. j. celosvetovo uznávaných časopisov. V rokoch 1921–1922 vykonával funkciu rektora ČVUT. Prof. Votoček bol prvým zástupcom Českej spoločnosti chemické v Medzinárodnej únii pre teoretickú a aplikovanú chémiu (IUPAC). Za svoje dielo ho ocenili šiestimi **čestnými doktorátmi** na významných univerzitách vrátane **parížskej Sorbonny**. K jeho vyznamenaniam patrí aj francúzske *Officier de la Légion d'Honneur* a *Officier de l'Instruction Publique*, talianske *Ordine Corona d'Italia* a poľský komanderský rád *Polonia Restituta*. Bol nominovaný na Nobelovu cenu v roku 1933, vtedy sa však Nobelova cena neudelovala.

Prof. Ing. Emil Votoček

Štvrtou oblasťou práce prof. Votočka bola je pedagogická činnosť. Je autorom viacerých učebníc organickej chémie, spolu s prof. Heyrovským vytvorili **učebnicu anorganickej chémie**. Vychoval plejádu vedeckých pracovníkov, ktorí získali svetové uznanie a z ktorých treba uviesť aspoň akademika **Otta Wichterleho** (1913 – 1998), vynálezcu kontaktných šošoviek. Ako pedagóg a skúšajúci bol veľmi prísny, jeho princíp „*každý, kto neumí na výbornou, ať raději odejde*“ bol príslovečný.

Titulná strana Votočkovho diela *Hudební slovník cizích výrazů a rčení*

Aktivity prof. Votočka týkajúce sa hudby možno rozdeliť do dvoch oblastí. Prvou je jeho literárna činnosť. Zostavil obsiahly, **540-stranový, 5-jazyčný „Hudební slovník cizích výrazů a rčení“**, ktorý publikovala Hudobná matica Umeleckej besedy v roku 1946. V prvej časti slovníku autor uvádza preklad cudzích hudobných výrazov do češtiny vrátane výslovnosti každého cudzieho slova (francúzske, anglické, španielske a najmä talianske, ktoré sú hlavným zdrojom hudobného názvoslovía). V druhej časti prekladal české hudobné výrazy do taliančiny. Obsah slovníka nie je redukovaný len na slová, ale uvádza výrazy aj v širšom kontexte, t. j. slovné spojenia, úslovía a klišé. Ako príklad možno uviesť české heslá k výrazu „hrať“: *hraje se — hráti falešně, kovovým tónem, k tanci, na klavír, na klávesový nástroj, podle not, z listu, z paměti — necht' hrají, necht' se hraje*. Votočkov hudobný slovník nielenže poskytuje spoľahlivo všetky bežné a dôležité názvy vyskytujúce sa v hudobných dielach a odborných spisoch o hudbe, ale je súčasne skvelým príkladom, ako treba zostavovať jazykové slovníky, aby boli spoľahlivé, užitočné a praktické.

Druhou oblasťou aktivít prof. Votočka v hudbe je jeho skladateľská a neoficiálna koncertná činnosť. Doménou jeho záujmu bola klasická hudba. Sám hral na viacero hudobných nástrojov. Súkromne študoval 6 rokov skladbu u prof. **Františka Spilku** (1877 – 1960), ktorý bol žiakom Antoníka Dvořáka a pôsobil aj ako dirigent Českej filharmónie. Prof. Votoček zložil približne 70 hudobných diel, prevažne komorného charakteru (piesne a skladby pre klavír a malé súbory). K najvýznamnejším možno zaradiť:

- *Tema con variazioni* (klavír a soprán, 1939) na slová Jaroslava Vrchlického
- *Klavírní nálady* (1940)
- *Klavírní sonáta* (1945)
- *Malá suita pro klavír* (1947)
- *Dva smyčcové kvartety* (1942 a 1947)
- *Dvě klavírní tria* (1937, 1939)
- *Klavírní kvintet* (1944)
- *Kvintet pro klarinet, anglický roh, 2 violoncella a harfu* (1939)
- *Pohádka máje* (nonet a harfa)
- *Tre Balatine* (viola a klavír) (1945)
- *Serenáda pro lesní roh a smyčcové kvinteto* (1943)
- *Rapsodie pro orchestr* (1945)
- *Fantasie pre violu a klavír* (1943)
- *Od svítání do soumraku* (pre orchester)

Prof. Votoček patril k vedeckým pracovníkom, ktorým nerobilo problém aj v rámci vedeckých podujatí vo voľných chvíľach sadnúť si za klavír a muzikovať s kolegami.

Autor: Jozef Šima

Článok je chránený autorským zákonom a jeho akékoľvek použitie, alebo šírenie bez písomného súhlasu redakcie Opera Slovakia alebo autora je zakázané.